

นโยบายสาธารณะ สำหรับน้ำท่วมดินถล่ม

น้ำท่วมปี2553 สร้างความเดือดร้อนอย่างมหาศาล มีผู้เสียชีวิตไปแล้วกว่า 200 คน บ้านเรือนเสียหายทั้งหมดกว่า 200,000 หลัง ไม่นับที่เสียหายบางส่วนอีกเป็นล้านหลัง นักการเมืองบางท่านเสียคะแนนไปมาก และสื่อบางคนก็ได้โอกาสกลายเป็นซูเปอร์ฮีโร่

เราได้เห็นน้ำใจคนไทยช่วยไทยอย่างที่ไม่เคยเห็นมาก่อน เช่น อาสาสมัครชาวนครศรีธรรมราชหอบเรือขึ้นรถ 6 ล้อไปช่วยน้ำท่วมที่นครราชสีมา เราเห็นประชาคมเฟซบุ๊กลุกขึ้นมาปฏิบัติการทางอินเทอร์เน็ต เพื่อระดมความช่วยเหลืออย่างเข้มแข็ง

แต่ที่น่าตกใจก็คือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้ เกิดขึ้นเพราะฝนมากก็จริง แต่ก็ไม่ใช่ว่าพายุขนาดใหญ่ หากเกิดมรสุมขนาดใหญ่จ่อประเทศไทยโดย ตรงหลายลูกติดกัน

เราจะรับมือกันได้อย่างไร?

ยิ่งไปกว่านั้นการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ หรือที่เรียกว่า โลกร้อน ที่จริงคือ

โลกเย็น เพราะจะมีหนาวมีร้อนสลับกันไป ที่น่ากังวลก็คือการเปลี่ยนแปลงอย่างสุดโต่งจะเกิดบ่อยครั้งขึ้น ประจวบกับฝีมือมนุษย์ที่ไปหักล้างทางป่าในพื้นที่ต้นน้ำ สร้างถนนในที่ที่คิดขวางทางน้ำ ไปตั้งบ้านเรือนในที่ที่เคยเป็นหนองคลองบึงมาก่อน ดังนั้นปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมจึงรุนแรงมากขึ้น

นโยบายสาธารณะสำหรับการจัดการภัยพิบัติน่าจะเป็นอย่างไร?

แน่นอนคำตอบสำหรับคำถามนี้ จากกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ น่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น ตั้งระบบเตือนภัยอิเล็กทรอนิกส์อัตโนมัติต่อเนื่องเป็นระบบทันสมัยยิ่งขึ้น แต่ความจริงก็คือ ระบบดังกล่าวใช้งานไม่มีใครได้ เพราะระบบอัตโนมัติต้องการการบำรุงรักษาตลอดปีโดยผู้มีความรู้

แต่น้ำท่วมดินถล่มเกิดขึ้นแค่ปีละ 4 เดือนชาวบ้านจึงไม่ได้สนใจเครื่องไม้เครื่องมืออุปกรณ์เตือนภัยในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูกาลที่มีปัญหา ซึ่งบางครั้งชาวบ้านก็ถอดปลั๊กออกเพราะอุปกรณ์มีการแจ้งเตือนทุกๆ ที่ฝนไม่ตก

การศึกษาของ คุณอัครพงศ์ อันทอง ของสถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไปสัมภาษณ์ชาวบ้าน 770 ครัวเรือน ใน 50 หมู่บ้านต้นน้ำที่มีความเสี่ยงด้านน้ำท่วมดินถล่มที่จังหวัดน่าน เชียงใหม่ เชียงราย พบว่าสิ่งที่ชาวบ้านต้องการเป็นระบบง่ายๆ แบบโบราณใช้ได้จริง ไม่พึ่งวิทยาการขั้นสูงเกินไปที่ชาวบ้านไม่เข้าใจและใช้ไม่ได้ ตัวอย่างความต้องการได้แก่ ไซเรนหรือหอนแบบมือหมุนที่เตือนภัยได้ครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน ไม่ต้องชาร์จแบตเตอรี่ (เพราะมักจะลืมชาร์จเตรียมไว้) ไม่ต้องเสียบไฟฟ้าเพราะไฟฟ้ามักจะดับเมื่อฝนตก กระบอกน้ำฝนมาตรฐาน ซึ่งก็มีอยู่แล้วที่มีสแตนด์เตือนภัยเป็นผู้อุดูแล และการสร้างระบบเครือข่ายอาสาสมัคร ซึ่งจะไปผลักดันให้เฝ้าระวังที่ต้นน้ำในช่วงฤดูที่มีความเสี่ยง

คุณอัครพงศ์ยังพบอีกว่า 80% ของชาวบ้าน ต้องการจัดตั้งกองทุนเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยน้ำป่าไหลหลาก

ชาวบ้านยินดีที่จะจ่าย 115 บาท ต่อครัวเรือน ต่อปี เพื่อให้เกิดระบบเตือนภัยที่ลดความเสี่ยง และยินดีเป็นสมาชิกเครือข่ายอาสาสมัคร

การจัดการเรื่องน้ำท่วม โคลนถล่ม จึงควรเป็นการจัดการในพื้นที่โดยให้คณะกรรมการหมู่บ้านและมิสเตอร์เตือนภัยเข้ามาร่วมกันดูแล การเตรียมความพร้อมและป้องกันภัยจึงสำคัญกว่าการเข้าไปช่วยเหลือของส่วนกลางเมื่อปัญหาเกิดขึ้นแล้ว

การป้องกันและฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติจึงเป็นเรื่องของการสร้างความเข้มแข็งในระดับชุมชนและระดับท้องถิ่น ระบบแจ้งเตือนภัยที่สร้างขึ้นต้องใช้ง่าย ดูแลง่าย และต้นทุนต่ำ ปฏิบัติการได้ทุกเวลาเมื่อต้องการ ไม่พึ่งไฟฟ้า ไม่พึ่งอิเล็กทรอนิกส์ เป็นระบบ “พอเพียง”

ดังนั้น นโยบายสาธารณะสำหรับป้องกันและฟื้นฟูชุมชนจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ก็คือการถ่ายโอนอำนาจ งบ

มติชน

Matichon
Circulation: 830,000
Ad Rate: 1,100

Section: First Section/กระแสรราชกิจ

วันที่: จันทร์ 3 มกราคม 2554

ปีที่: 33

ฉบับที่: 11986

หน้า: 7(ล่างขวา)

Col.Inch: 60

Ad Value: 66,000

PRValue (x3): 198,000

คลิป: ชาว-ดำ

หัวข้อข่าว: นโยบายสาธารณะ สำหรับหน้าท่วมดินถล่ม

ประมาณ ความรู้ให้ชุมชนและองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น

เรื่องนี้พระเอกไม่ใช่รัฐมนตรี หรือ
นายกรัฐมนตรี ยิ่งกระจายความเข้มแข็ง
ลงไปข้างล่างได้มากเท่าไร ความเสียหาย
ก็จะลดลงมากเท่านั้น!

มิ่งสรรพ ขาวสอาด

สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่